

Doleantie over de historie is te gemakkelijk

te geven en ook kent men niet — terecht — ie. Geeft men ingave van de onwoordig het lesnaam maar

r Kuyper uit was toen in ravemeyer, de laire Gerefor- r had Calvijn Doleantie. De kerkbeschou- at Calvijn over yper gebruikt e praemature t Dr Kuyper dikant Grave- ct 1888 e.v. Calvijn en wel II, I:

eene vastigheid: geene kerk is, het bewind heb-

gehaald vraagt

in het Synodaal ch van het be-

kennen, dat het), dat nu zeven- rendt, de leugen de Godheid des Zijn bloed, van rechterhand, in antwoordt aan shheid zich van en meester ge-

in in zijn „In- i zijn oordeel voorzichtig en en afzonderlijk ijke kerk en i die zich als i van Kuyper juist is, laten i Calvijn vol-

men ten onzent sche kerk is, alle particu- pen waren, elk n waren."

rijft Dr Kuy-

ultgemaakt is, rkteekenen van a, is deze geen zien, omdat er idelaar er weer alistische en in ng, die ernstig

en" moet Dr is daarover is

onderscheiding lex van ker- ling van ware (an let op de kon er geen i Calvijn's oor- den volsten ne valsche

kerken en bij e maatstaf af- beide dezelfde

nde conclusie:

kerken in dole- t volgen, is z.i.

rdeeld over het en over parti- dorpen; zonderlijk moet de Sacraments- lie particuliere en de waarheid monie ontlaad- en te verlaten die nog zuivere ing hebben, als

rwijis de leugen het de zuivere h ook aan de de hand houdt;

maar integendeel de leugen eert en Sacrament-ont- heiliging in bescherming neemt; en op dien grond, voor zooveel het zich kerk noemt, als valsche kerk is te verwerpen;

4o. dat de Besturen zoo der ware als der valsche particuliere kerken, die de valsche Genootschapskerk neg als van Christuswege regeerende, wagen te eeren, hierdoor medeplichtig worden aan den Synodalen gruwel, en op dien grond niet als Besturen van die nog goede en ware particuliere kerken mogen erkend worden;

en 5o. dat het derhalve plicht van deze Besturen of kerkeraden is, om zich van dit valsche bewind los te maken, alle gezag aan de Synode te betwisten, en in gehoorzaamheid aan Christus alle kracht in te spannen om de nog ware particuliere kerken aan den giftigen invloed dezer valsche Genootschapskerk te onttrekken. Of ook dat het, waar en voor zoover deze Besturen dit weigeren, of daartoe den zedelijke moed missen, plicht van het ambt der geloovigen is, om een ander bestuur in deze ware kerken op te richten."

Wij nemen nu een uitspraak van Dr Kuyper uit later tijd (Dec. 1890) „Heraut" nr 678. De typeering van de Herv. Kerk is gewijzigd, maar niet ten haren gunste. Dr Kuyper merkt n.l. in een discussie met Ds Beuker over zijn brochure „Separatie en Doleantie" het volgende op:

„Gaan we nu bij de bespreking van deze quaestie gemakshalve uit van de door Ds Beuker ingenomen stelling, dat de „Ned. Hervormde Kerk" een „valsche kerk" is in den zin van onze Confessie. Een uitdrukking die we niet overnemen, omdat een „valsche kerk" nog altoos veel meer van een wezenlijke kerk heeft dan de „Ned. Herv. Kerk", die voor ons besef veel meer als „Schijn-kerk" dient te worden bestempeld."

Deze typeering schijnt Dr Kuyper gepakt te hebben. In Mei 1891 „Heraut" nr 697/8 komt hij er uitvoerig op terug. En wel als volgt:

„We blijven (waar dit „blijven" op doelt is uit de Herauten niet goed op te maken!) tegen de benaming van valsche kerk voor het Synodaal Genootschap principieel bezwaar koesteren, en twijfelen niet, of bij nader inzien, zal men ons moeten toegeven, dat die naam hier niet toepasselijk is."

Daartoe veroorloven we ons te wijzen op het principieel verschil dat bestaat tusschen een valsche kerk, een schijnkerk en een tegenkerk. Drie namen, die men het best verstaat, als men ze eerst toepast op den Christus."

In de Hellige Schrift is ons voorzeggd, dat er tweeërlei zou komen: 1o. valsche Christussen (Matth. 24: 24) en 2o. anti-Christussen of tegen-Christussen (1 Joh. 2: 18). Anti toch beteekent tegen."

Is nu een valsche Christus hetzelfde als een tegen-Christus; of, om het Grieksche woord te bezigen: is een Pseudo-Christus hetzelfde als de Anti-Christus?

Natuurlijk neen.

Een Pseudo-Christus is iemand, die, op grond van de profetie dat er een Messias komen moet, zich valscheijlijk opwerpt alsof hij die Christus, die Messias ware."

Dit is dus iemand, die nooit aan Christus geloofd heeft, buiten de kerk staat, en zich nu als de beloofde Messias opwerpt, of wel zich in de plaats van den echten Christus dringt."

De Anti-Christ is daarentegen, naar luid van 1 Joh. 2: 18, iemand, die in den kring der Christenen geleefd heeft, en nu uitgaat, en principieel zich tegen het denkebeeld zelf van den Messias stelt, en alzoo beiden, den Vader en den Zoon loochent (vs 22)."

De Valsche Christus zegt: Er moet een Messias zijn. Jesus was het niet. Maar ik ben het."

De Tegen-Christus zegt: Er moet geen Christus zijn. Een daarom stel ik mij principieel tegen den Christus over."

Hierbij is nu nog in onze eeuw de Schijn-Christus gekomen in de filosofie. Een phantoom, dat zich toot met de schaduw van den Christus, en zijn schijn slechts misbruikt om ingang bij de schare te vinden."

Deze drie moet men dus wel en scherp onderscheiden: 1e. de pseudo-Christus of valsche Christus; 2e. de anti-Christus of tegen-Christus; en 3e. de Ceno-Christus of schijn-Christus der filosofie. (In een noot schrijft Dr Kuyper bij: Ceno-Christus: Deze term komt niet voor, maar staat op één lijn met Cenotaphium, Cenodoxia.)"

En past men dit nu toe op de kerk, en onderscheidt men dus tusschen de valsche kerk, de tegenkerk en de schijn-kerk, dan is men er".

Hoe Dr Kuyper dit dan verder uitwerkt zullen we in een volgend artikel zien.

H.

C. V.

Bedenklijke voorlichting.

Onder dezen titel schrijft „De Nederlander" van 18 Maart 1937:

In Berlijn is gevestigd een „Nederlandsch Perskantoor", dat de Nederlandsche bladen op gezette tijden gelukkig maakt met berichten, die, naar de ervaring heeft geleerd, met een argwanend oog dienen te worden bekeken, aangezien deze berichten — zacht gezegd — niet altijd even objectief zijn."

Onlangs heeft dit kantoor het zoo bont gemaakt, dat het goed is publiekelijk tegen zijn berichtgeving te waarschuwen."

In de eerste plaats — dit slechts ter illustratie van de mentaliteit van de leiding — gaf het een bericht door onder den sensationeleen titel „De Joden in Duitsland beschermd". Dit bericht behelsde de mededeeling, dat er een zeldzame bloem „Staf van Aäron" geheeten, voortaan in Duitsland beschermd zou worden. „Wie deze niet-arische bloem wil vertrapen, gaat onherroepelijk de doos in", aldus de „grappige" commentaar van het „Nederlandsch" Perskantoor."

Dit laffe stukje onbesproken latende, vestigen wij onze aandacht op een tweede ernstiger bericht."

Wij laten dit bericht, dat het kantoor — naar het mededeelt — van medische zijde vernam, hier volgen:

„Van Nederlandschen kant is destijds geweldig tegen de Duitsche sterilisatielwetten gespuiterd. Weet echter de Nederlandsche burger, dat in Nederland bepaalde personen zelfs gecastreerd worden?"

Het is een half-ambtelijk instituut, dat zich hiermee belast, een lichaam, dat min of meer onder controle van den Minister van Justitie staat."

Laten wij onze landgenooten snel uit den brand helpen. Wanneer in Nederland een z.g. sexuele misdadiger wordt veroordeeld, wordt hem op het oogenblik in den regel een betrekkelijk korte gevangenisstraf opgelegd. Is zijn straffijd afgezet, dan heeft hij zich echter te onderwerpen aan den wil van een persoon, die zich met de leer der sexuele misdadigheid bezig houdt. Die persoon, die tot het hier bedoelde instituut behoort, zorgt er voor, dat de misdadiger gecastreerd wordt. Waarmee hij onschadelijk is voor de maatschappij. Zonder castrering zou hij geïsoleerd moeten blijven."

De half-ambtelijke Nederlandsche deskundigen, die den misdadiger dezen practisch obligatorischen „tip" geven, interesseeren zich ten eerste voor het baanbrekend werk, op dit gebied in Duitsland verricht, en laten zich door de Duitsche pioniers gaarne voorlichten."

Wij vinden het verstandig, dat er op deze wijze een eind wordt gemaakt aan de oude gewoonte der Nederlandsche justitie, den sexueelen misdadiger, na afloop van zijn straffijd, weer met zijn ouden misdadigen aanleg op de maatschappij los te laten, zoodat de strafaad bijna steeds werd herhaald. Wij begrijpen alleen niet, waarom een gedeelte van de Nederlandsche pers de Duitsche sterilisatielwetgeving als onchristelijk blijft veroordeelen, terwijl het principe door de Nederlandsche Regeering blijkbaar aanvaard wordt."

Toen wij ons na ontvangst van dit bericht tot een onzer lezers, op dit gebied deskundig, wendden, bleek deze hetzelfde bericht te hebben ontvangen van het Nederlandsch Christelijk Persbureau. Aangezien het hem geheel onbegrijpelijk voorkwam en het bericht bovendien al op niet zeer deskundige wijze de begrippen castratie en sterilisatie door elkaar haalt, had hij zich reeds om nadere inlichtingen tot het Ned. Chr. Persbureau gewend, welk bureau hem echter naar het Nederlandsch Perskantoor verwees."

Het antwoord, dat tenslotte op het verzoek om toelichting van dit Berlijnsche kantoor werd ontvangen, laten wij hier volgen:

„Het doet ons leed U geen nadere inlichtingen te kunnen geven. In ieder geval was castratie bij sexueele misdadigers bedoeld en geen sterilisatie van bepaalde zieken."

Vernoedelijk spreken wij in April weer den medicus, die ons de mededeeling verschaft, wij zullen dan trachten, nog nadere bijzonderheden van hem te weten te komen."

Met Nederlandschen groet, Niederländisches Pressebüro enz."

De lichtvaardigheid, waarmede en het Nederlandsch Perskantoor te Berlijn en het Nederlandsch Christelijk Persbureau bij de publicatie van dit bericht te werk zijn gegaan, blijkt voldoende uit bovenstaanden brief."

Een medicus loopt eens op 't bureau in Berlijn aan, doet een verhaaltje, geeft geen bijzonderheden of bewijzen en... het bericht is klaar om aan alle Nederlandsche bladen ter publicatie te worden toegezonden. Als de medicus weer eens in Berlijn komt, zal hem wel eens gevraagd worden, hoe nu eigenlijk de vork in den steel zat."

Wij gelooven nu wel afscheid te mogen nemen van het Nederlandsch Perskantoor en het Nederlandsch Christelijk Persbureau. Een Nederlandsche groet wil ons echter niet over de lippen."

Tot zoover „De Nederlander". We voegen er niets aan toe."

De houding van Prof. Waterink.

Reeds zeiden we onze meening over de houding, die Prof. Dr Waterink aannam in het conflict aan de Vrije Universiteit. Ook de Heer Algra heeft daarover nagedacht. Na herinnerd te hebben aan de indertijd door Prof. Waterink voorgedragen opvattingen, waarin naar de Heer Algra schrijft, de onsterfelijkheid der „ziel" door hem „gelochend" werd, zegt de schrijver in Leeuwarder Kerkbode:

We hebben deze opvattingen van Prof. Waterink in den verleden tijd geschreven. Omdat wij niet weten, of hij ze nog vordodigt. Hij heeft er een discussie over gevoerd met Ds Steen van Andijk, waarbij hij tot het sluiten der discussie op zijn standpunt bleef staan. Later is er een verklaring gekomen, dat de heeren hadden geconfereneerd. Maar hoe verder de zaken na die conferentie stonden, daarover werden we wel wat in het onzekere gelaten."

We hebben dit alles gerefereerd om een bepaalde reden."

Toen Prof. Waterink zijn voorslag verdedigde, o.a. op een predikanten-conferentie, heeft hij er zich over beklagd, zich gegriefd gevoeld, dat hij om dezen voorslag verketterd werd. Er was zelfs een dominee geweest in Groot-Rotterdam, die de kwestie

op den preekstoel had gebracht en in het gebed tegen het Waterinksche gevaar had gebeden."

En in het bijzonder vond de Professor het geen manier, dat men een ouden ketter ging opsporen, wiens ketterij op den klank af eenige overeenkomst vertoonde met des Professors voorslag, en hem nu tot een volgelving van dien ouden ketter (Apollinaris) ging verklaren."

Wij kunnen ons voorstellen, dat Prof. Waterink in den strijd, die nu aan de V. U. is ontbrand, en waarbij de eene Professor den ander van een lange reeks ketterijen beschuldigt, door de ervaring wijs geworden, met klem zich zal verzetten tegen het verketteren, waarover hij zelf heeft geklaagd. Hij zal weten, dat de rust na het opgeplakte etiket vaak een valsche, zelfvoldane rust is. En daarom zijn we blij, dat we hem aan de V. U. hebben als een man, die in staat is, en stellig ook bereid, om te voorkomen, dat men iemand zonder meer aan consequenties wil binden, die een ander voor hem trekt, maar die hij zelf verwerpt."

De ironie is sprekend genoeg. Sprekend, en — smartelijk. Het moest speciaal voor Prof. Dr Waterink wel zeer smartelijk zijn, dat nu juist tijdens zijn rectoraat aan de V. U. één professor twee anderen zoo heftig aanviel, ter handhaving van wat Prof. Waterink zelf had ontkend; hèn aanviel, nadat de weg daartoe geöffend was door een verklaring, die enkele maanden vóór Prof. Waterink's rectoraats-aanvaarding diens eigen „loochening" van voortbestaan, substantialiteit en onsterfelijkheid der ziel van de kerkelijke tafel had helpen wegnemen. Helaas konden we die smart evenwel niet bemerken. Zelfs Prof. W. heeft zich in deze zaak durven roeren, als helper der professoren Kuyper en Hepp."

Een synode?

Ds J. D. Wielenga schrijft in „Franeker Kerkbode":

In de plaats van de verschillen in de commissie te behandelen, werpt Prof. Hepp tegen zijn medelid de eene brochure na de andere onder de menschen, in de kerken!"

Is dat nu te verdedigen? Wij begrijpen het niet. En als het waar is, dat de leeringen van Prof. Vollenhoven e.a. zoo verderfelijk zijn, dat zij de eenvoudigste waarheden, onder ons en door ons beleden, met voeten treden, dan moeten de curatoren van de Vrije Universiteit dadelijk hem schorsen, opdat hij de studenten niet verder bederve."

Maar nogmaals, wij gelooven het niet, dat het zoo met Prof. Vollenhoven staat. Ik kan hem niet volgen in zijn hooge, filosofische vlucht. Maar kunnen onze gemeentelieden dit dan wel? Waarom laat men die commissie van acht de kwesties niet onderzoeken? „De Heraut" wil de synode weer bij elkander laten komen. Maar wij zijn het eens met hen, die oordeelen, dat de Vrije Universiteit zelf tegen haar professoren moet optreden, als dit noodig is."

Incongruentie.

Een vraag van Ds C. Lindeboom in „N. H. Kbl.":

Hoe kan Prof. Hepp zitting nemen in een commissie tot onderzoek ook van dit „meeningsverschil", indien reeds hij hem vaststaat, dat we hier met een „hoogst ernstige afwijking" hebben te doen."

Wat is...?

Marnix schrijft in „Gron. Kb.":

Want Prof. Hepp gaat eerst de dwalingen vaststellen, die bij ongenoemden zouden bestaan en daarna gaat hij die bestrijden. Maar de mannen, die hij bedoelt, zeggen aanstands: maar dat hebben wij nooit gezegd noch bedoeld."

Nu zegt dit niet alles, want zoo reageeren kettters altijd, als men hen op hun dwalingen wijst. Prof. Hepp kon daarom nog wat gelijk hebben."

Echter de citaten, die hij zelf geeft, bewijzen het tegendeel van hetgeen hij de aangevallenen aanwrijft. Ik neem nu hetgeen Janse schreef."

Als hij wijst op het verhaal omtrent Lazarus, zegt hij, dat er niet staat: zijn ziel was in den hemel, maar „hij" was daar. De mensch, Lazarus."

Zoo blijkt dus, dat het er hem gansch niet om te doen is, eenigen twijfel te wekken aan het voortbestaan van den mensch Lazarus in de hemelsche zaligheid, evenmin als aan het voortbestaan van den rijken man in de pijn, maar juist om deze dingen te versterken, niet om ze onzeker te maken, maar des te zekerder."

Nu vraagt Prof. Hepp: maar wat is die „Hij"? Met evenveel recht kunnen wij hem de vraag stellen: wat is de ziel?"

Wie weet het? Kan Prof. Hepp het ons duidelijk maken?"

Hij kan geen woord stamelen daaromtrent. Het is een geheim, een mysterie voor ons. Het lichaam wordt in het graf gelegd en wat zegt men dan tot kinderen, die weenen bij het graf van vader of moeder? Men zegt: kind, wat wij daar in het stof der aarde leggen is vader en moeder niet. Het is zijn stoffelijk overschot. Men zegt dan niet: de ziel van vader of moeder is in den hemel. Dat zou het kind niet verstaan. Het denkt niet als Plato of als een rationalist. Men zegt: vader of moeder is in den hemel. Zij zijn daar. Zij, zij, altijd zij."

En dat zegt Janse ook. Dat zou Prof. Hepp zelve zeggen als hij een kind moest troosten, dat weent om een geleden verlies."

Aan het eind:

Hoe kan er nu reden zijn om zulke menschen tegen hun eigen woord in, te verdenken, dat zij de gereformeerde lijn verlaten en dat zij loochenen de heerlijkste waarheden der Schrift, die hun zelve tot de grootste en rijkste troost zijn in leven en in sterven?"

Naar mijn innigste overtuiging doet Prof. Hepp den ongenoemden groot onrecht aan."

Hij heeft geen recht om hen zoo te beoordeelen."